

**FUNKCJONOWANIE
PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO
NA TERENIE POWIATU RACIBORSKIEGO
W CZASIE PANDEMII (SUPLEMENT)**

**OPRACOWANO NA SESJĘ RADY POWIATU RACIBORSKIEGO
- LIPIEC 2020 -**

*Starostwo Powiatowe w Raciborzu – Wydział Komunikacji i Transportu
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Raciborzu Sp. z o.o.*

Spis treści

I. WSTĘP	3
II. POWIATOWY TRANSPORT PUBLICZNY W CZASIE PANDEMII	3
III. ROZWÓJ MIMO PANDEMII	4
IV. STATYSTYKI.....	5
1. Porównanie rekompensaty	5
2. Gmina Kornowac	6
3. Gmina Krzanowice.....	7
4. Gmina Krzyżanowice	8
5. Gmina Kuźnia Raciborska.....	9
6. Gmina Nędza.....	10
7. Gmina Pietrowice Wielkie	11
8. Gmina Rudnik	12
9. Powiat Raciborski – łącznie	13
V. PODSUMOWANIE.....	14

I. WSTĘP

Pandemia wirusa SARS-COV-2 wywołującego chorobę COVID-19 to zdarzenie globalne, które odcisnęło swój wpływ na wszystkich sferach ludzkiej aktywności. Zaskakująca okazała się zarówno skala zjawiska jak i dynamika jego rozwoju na całym świecie. Skutki pandemii są odczuwalne we wszystkich gałęziach gospodarki oraz życia społecznego. Dotyczy to również w dużej mierze transportu publicznego.

W Polsce pierwszy przypadek koronawirusa odnotowano w dniu 4 marca 2020 r. W dniu 8 marca weszła w życie ustawa ws. szczególny rozwiązań związanych z koronawirusem. Dwa dni później Premier Morawiecki odwołał wszystkie imprezy masowe na terenie kraju a 13 marca wprowadził stan zagrożenia epidemicznego w całej Polsce.

Sytuacja wymagała od organizatora i operatora transportu publicznego szybkich działań. Z jednej strony miały one zapewnić bezpieczeństwo pasażerów i kierowców z drugiej – dostosować zakres świadczonych usług do nowych potrzeb społecznych. W tej sferze kluczowe było ograniczanie kosztów funkcjonowania transportu poprzez korektę rozkładów jazdy.

Niniejsze opracowanie stanowi uzupełnienie szerszej informacji, dotyczącej funkcjonowania transportu publicznego na obszarze Powiatu, przygotowanej na sesję Rady Powiatu Raciborskiego. Zostaną w niej opisane działania podejmowane przez organizatora i operatora transportu w obliczu pandemii. Dodatkowo zostaną przedstawione statystyki oraz skutki finansowe funkcjonowania transportu w okresie od marca do czerwca 2020 r.

II. POWIATOWY TRANSPORT PUBLICZNY W CZASIE PANDEMII

Wprowadzenie stanu zagrożenia epidemicznego a później stanu epidemii na obszarze całego kraju wiązało się z szeregiem ograniczeń obywatelskich. Obejmowały one m.in. zawieszenie zajęć w placówkach oświatowych, ograniczenie produkcji w zakładach pracy a także obostrzenia dotyczące poruszania się obywateli w przestrzeni publicznej. W bardzo krótkim czasie radykalnie spadła ilość pasażerów. Odpowiedzią na tę sytuację była decyzja by z dniem 16 marca 2020 r. ograniczyć ilość kursów autobusowych. Utrzymywanie dotychczasowego rozkładu jazdy, zwłaszcza w zakresie kursów typowo szkolnych byłoby bezcelowe. Wobec dalszych ograniczeń wprowadzanych przez Rząd z dniem 1 kwietnia zawieszono kolejne kursy. Pozostawiono przede wszystkim kursy poranne w kierunku Raciborza oraz popołudniowe w kierunku poszczególnych gmin. Zapewniono tym samym dojazd do pracy oraz powrót do miejsca zamieszkania. Wszystkie zmiany Powiat konsultował z przedstawicielami poszczególnych gmin, które współfinansują transport publiczny. Dzięki temu były one dostosowane do potrzeb mieszkańców i specyfiki danego obszaru.

Mimo ograniczenia ilości kursów koszty funkcjonowania transportu znacząco wzrosły, co da się zaobserwować w wysokości rekompensaty za kwiecień 2020 r. Jak już wspomniano większość przychodów w komunikacji autobusowej przynoszą bilety miesięczne. Efekt spadku przychodów nie jest widoczny w rozliczeniu marca ponieważ na ten miesiąc pasażerowie wykupili jeszcze bilety miesięczne. Dopiero w kwietniu przychody znacząco spadły co przełożyło się na wysokość rekompensaty. Wobec braku przychodów z biletów okresowych taka sytuacja była łatwa do przewidzenia. Dlatego Zarząd PKS jeszcze w kwietniu podjął radykalne kroki zmierzające do obniżenia kosztów funkcjonowania Spółki. Spośród wielu podjętych działań

wymienić należy przede wszystkim obniżenie wymiaru czasu pracy wszystkich pracowników do $\frac{3}{4}$ etatu oraz ograniczenie ilości pracowników. Ponadto Spółka podjęła działania obniżające koszty eksploatacji taboru jak np. czasowe wycofanie z ruchu przeszło 30 autobusów. Efekty ograniczenia kosztów są zauważalne już w rozliczeniu za maj. Rekompensata wypłacana przez Powiat zmniejszyła się z 220 tys. za kwiecień do zaledwie 41 tys. za maj 2020 r.

Ważnym aspektem funkcjonowania transportu w czasie pandemii jest zapewnienie bezpieczeństwa zarówno pasażerom jak i kierowcom. Wraz z kolejnymi obostrzeniami wprowadzanymi przez Rząd ograniczono również ilość pasażerów, którzy mogą jednocześnie korzystać ze środków transportu publicznego. Ilość przewożonych pasażerów nie mogła przekraczać połowy ilości miejsc siedzących w autobusie. Biorąc pod uwagę, że liczba pasażerów znacznie spadła, pojemność autobusów okazała się wystarczająca by zapewnić dojazd wszystkim korzystającym w tym czasie z transportu publicznego.

Po pierwszych miesiącach pandemii sytuacja zaczęła się stabilizować. W maju niektóre z obostrzeń stopniowo znoszono co było sygnałem do ewentualnego przywracania zawieszonych wcześniej kursów. Podobnie jak przy zawieszaniu, decyzje te konsultowano z przedstawicielami gmin. Dodatkowym bodźcem do zwiększenia ilości połączeń były sygnały od samych mieszkańców. Coraz częściej wyrażali oczekiwanie i potrzebę przywracania poszczególnych kursów. W połowie maja Powiat zdecydował o przywróceniu z dniem 1 czerwca 2020 r. części połączeń pozaszczytowych. Po tych zmianach rozkład jazdy jest bardzo zbliżony do rozkładu w okresie wakacyjnym. Taki rozkład będzie utrzymywany do końca sierpnia.

Podsumowując należy stwierdzić, że działania zaradcze, podejmowane z jednej strony przez organizatora w uzgodnieniu z gminami a z drugiej przez operatora transportu były adekwatne do okoliczności z jakimi przyszło się zmierzyć. Udało się ograniczyć koszty przy zapewnieniu transportu na minimalnym poziomie. Wraz z rozluźnieniem restrykcji wznawiano stopniowo kursowanie autobusów. Obecna sytuacja pozwala sądzić, że wraz z rozpoczęciem roku szkolnego możliwy będzie powrót do pełnego rozkładu jazdy jak sprzed marca br.

III. ROZWÓJ MIMO PANDEMII

Przedstawione niżej dane statystyczne świadczą, że w czasie pandemii rynek usług transportowych znacznie się skurczył. Pasażerowie rzadziej decydują się na korzystanie z autobusów co przełożyło się na zmniejszenie ilości kursów. Jest to jednak przejściowe. Przewiduje się, że już od września sieć połączeń autobusowych wróci niemalże do stanu sprzed pandemii. Dodatkowo wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców Powiat planuje uruchomienie połączeń na nowej linii komunikacyjnej Racibórz – Rydułtowy przez Kornowac i Pszów. Linię tę przewidziano w Planie zrównoważonego rozwoju transportu publicznego a potrzeba organizacji transportu powstała w związku z zakłóceniem transportowym. Doszło do niego gdy w dniu 4 maja 2020 r. Miasto Racibórz przestało zapewniać komunikację na tej linii. Decyzja ta nie była wcześniej konsultowana i nieoczekiwanie mieszkańcy niektórych miejscowości, w tym Pogrzebienia pozostali bez dostępu do transportu publicznego. Jeszcze w tym samym miesiącu Powiat rozpoczął rozmowy z Gminą Kornowac oraz Powiatem Wodzisławskim, których celem jest uruchomienie połączeń od września br. Funkcję organizatora pełnić ma Powiat Raciborski a przewozy na podstawie odrębnej umowy ma

realizować raciborski PKS. Koszty organizacji transportu zostaną podzielone pomiędzy dwa sąsiadujące powiaty oraz gminy, przez które przechodzi linia.

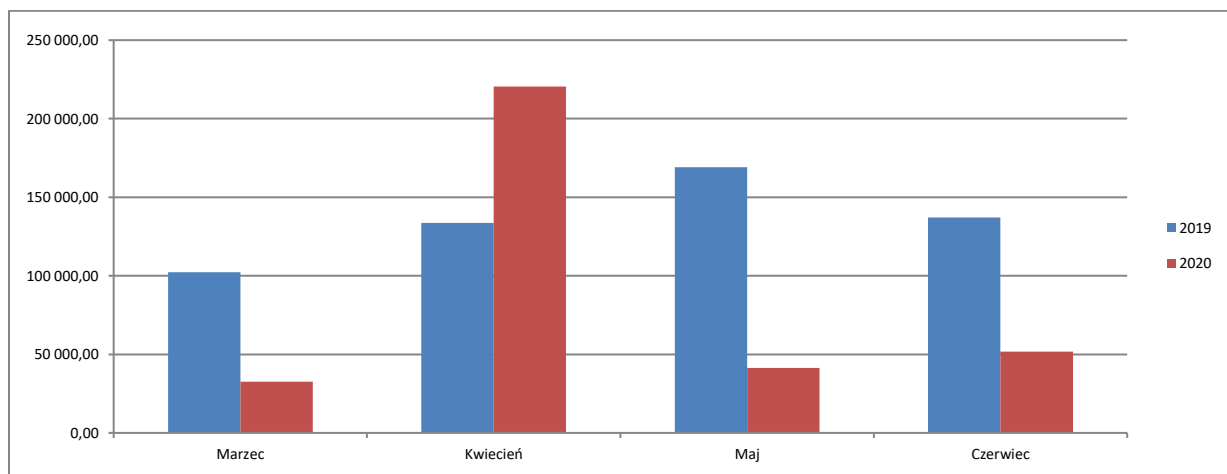
Dodatkowo Powiat Raciborski będzie ubiegał się o dofinansowanie na pokrycie kosztów funkcjonowania tej linii z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych. Decyzję o ewentualnym udzieleniu dofinansowania podejmie Wojewoda Śląski pod warunkiem ogłoszenia kolejnego naboru wniosków. Wojewoda dokona również oceny formalnej wniosku przygotowanego przez Powiat pod kątem spełnienia warunku art. 22 ustawy, który ogranicza dopłatę wyłącznie do linii niefunkcjonujących co najmniej 3 miesiące przed wejściem w życie ustawy, tj. przed 16 kwietnia 2019 r. Ocena ta nie jest jednoznaczna ponieważ przedmiotowa linia była wówczas obsługiwana przez Przedsiębiorstwo Komunalne w Raciborzu.

Mimo trudnej sytuacji właściwie bez opóźnień przebiegła dostawa sześciu nowych autobusów, zakupionych przez Powiat na potrzeby organizacji transportu publicznego. Początkowo istniało ryzyko opóźnień wynikających ze wstrzymania produkcji przez czeskiego wytwórcę. Przystój okazał się jednak krótki i już 6 lipca, po przeprowadzeniu czynności odbiorowych Powiat otrzymał drugą już partię zamówionych pojazdów. W dniu 17 lipca autobusy zostały przekazane Spółce PKS w formie aportu.

IV. STATYSTYKI

1. Porównanie rekompensaty

Wysokość rekompensaty wypłacanej przez Powiat jest wskaźnikiem obrazującym koszty organizacji transportu o charakterze użyteczności publicznej. Warto w tym miejscu porównać te wartości z czasu pandemii z analogicznym okresem roku ubiegłego.

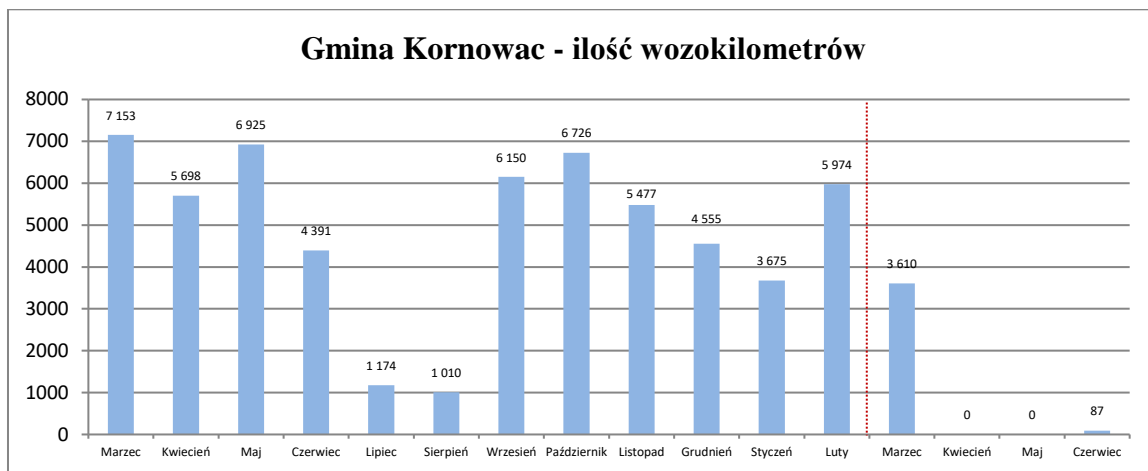

Wykres 1- źródło: kalkulacja własna

W 2020 r. w czasie pandemii rekompensata za okres od marca do czerwca wyniosła łącznie 346 tys. zł natomiast w analogicznym okresie ubiegłego roku aż 542 tys. zł. Na tę różnicę miało oczywiście wpływ szereg czynników jak np. stopniowe optymalizowanie siatki połączeń przeprowadzone w roku 2019. Jednak zestawienie to ukazuje, że mimo niezwykle trudnej sytuacji, samorządom i operatorowi udało się ograniczyć negatywne skutki finansowe do minimum.

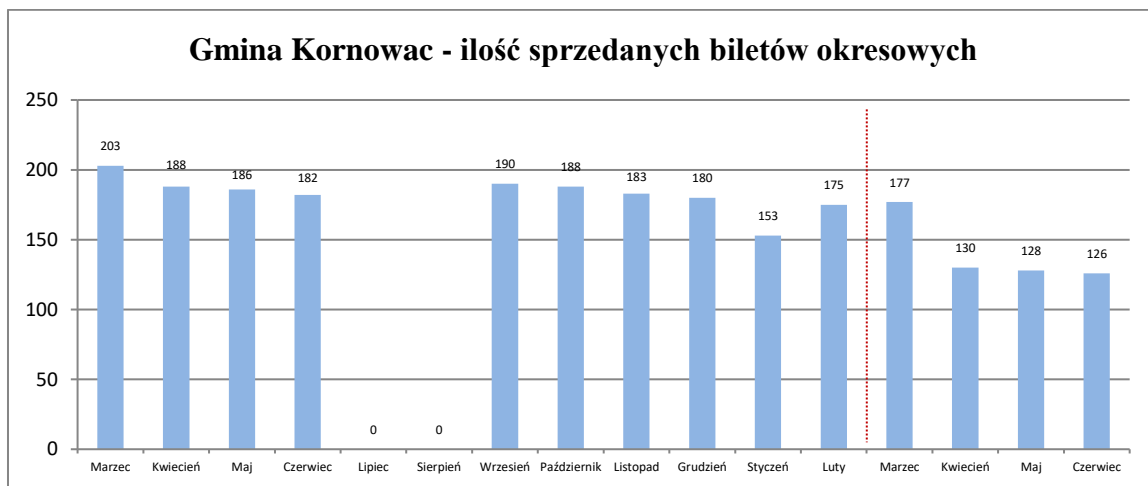
2. Gmina Kornowac

Praca przewozowa (wozokilometry).

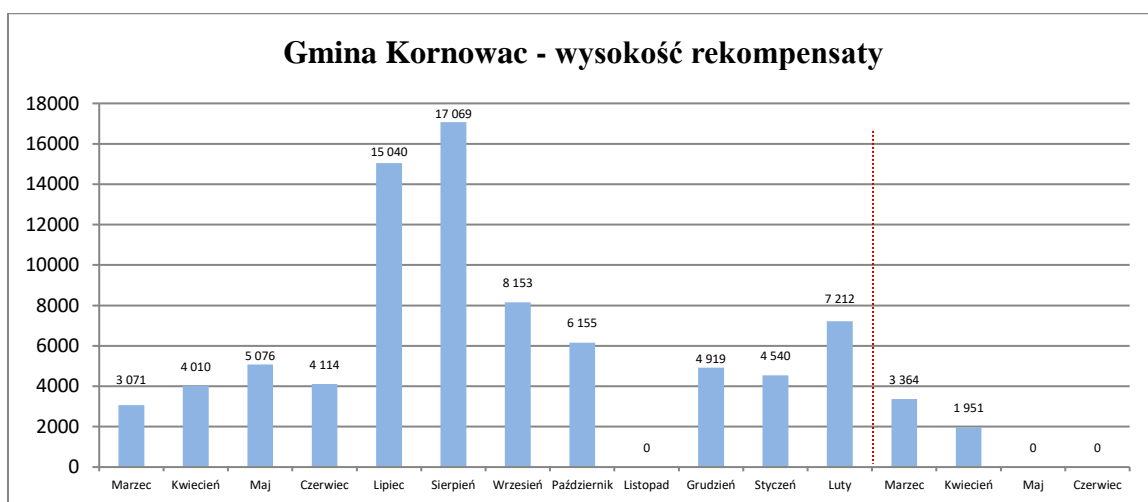
Wykres 2 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 3 - źródło: kalkulacja własna

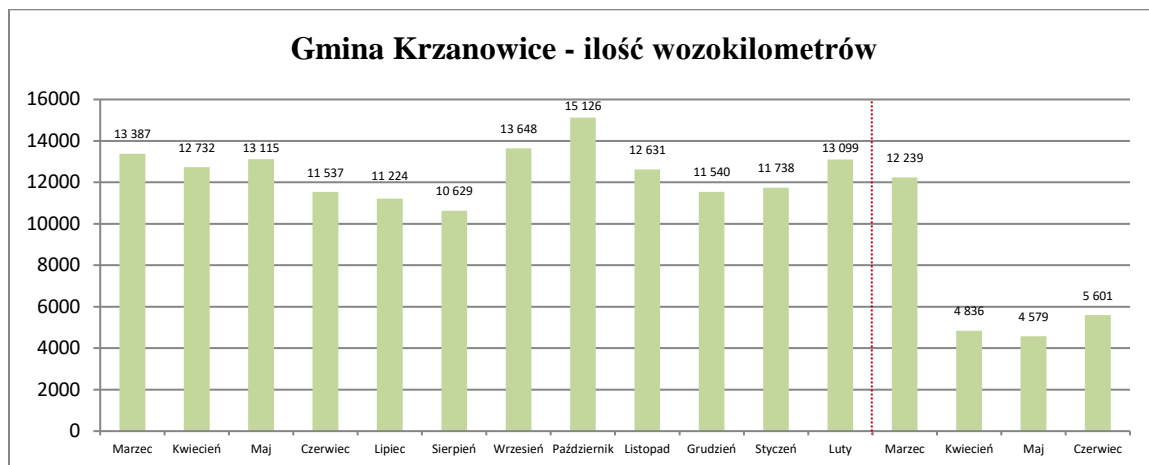
Rekompensata

Wykres 4 - źródło: kalkulacja własna

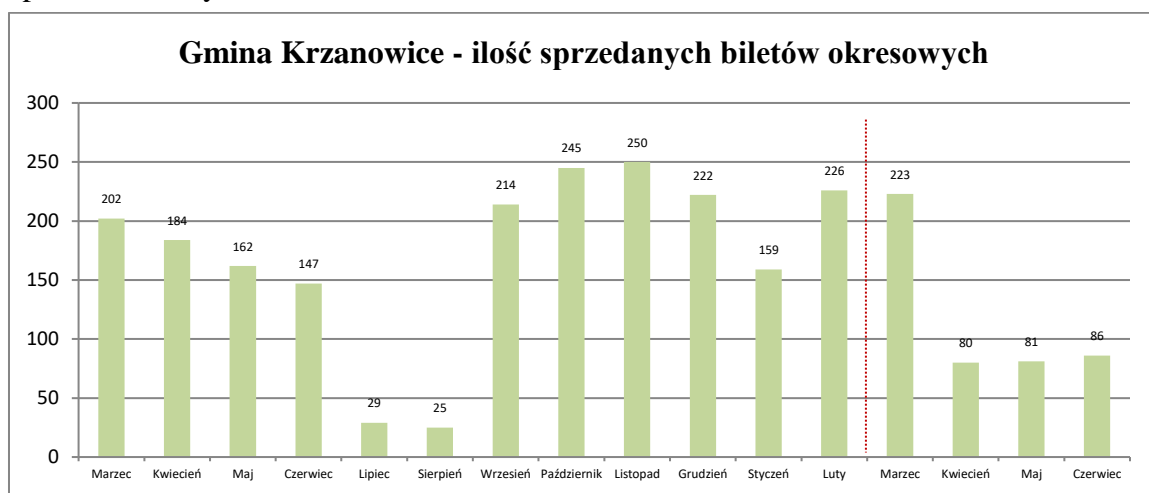
3. Gmina Krzanowice

Praca przewozowa (wozokilometry)

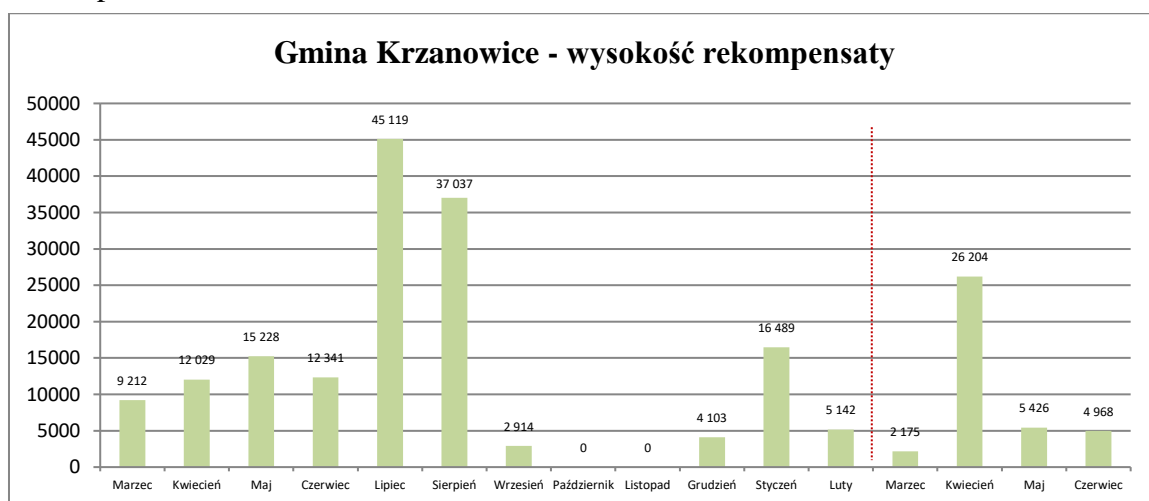
Wykres 5 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 6 - źródło: kalkulacja własna

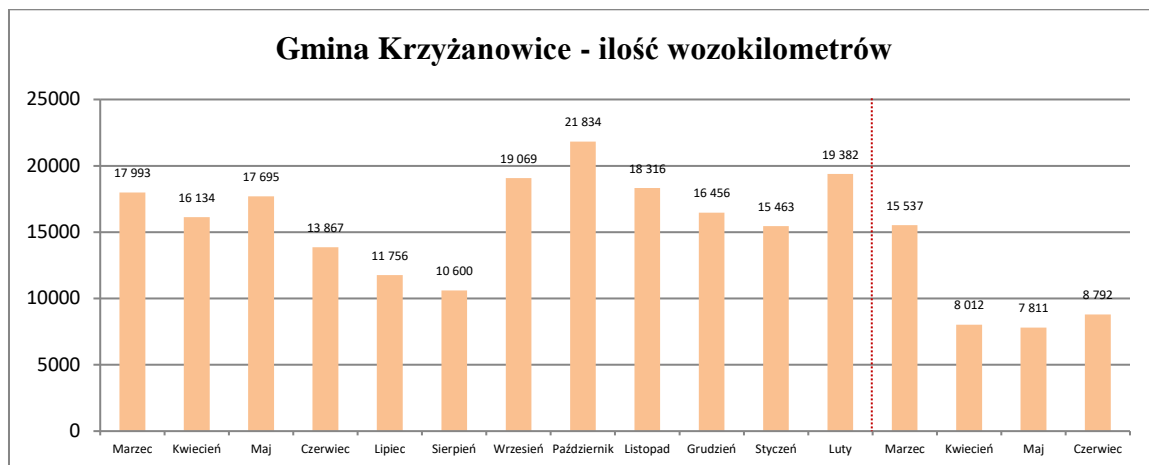
Rekompensata

Wykres 7 - źródło: kalkulacja własna

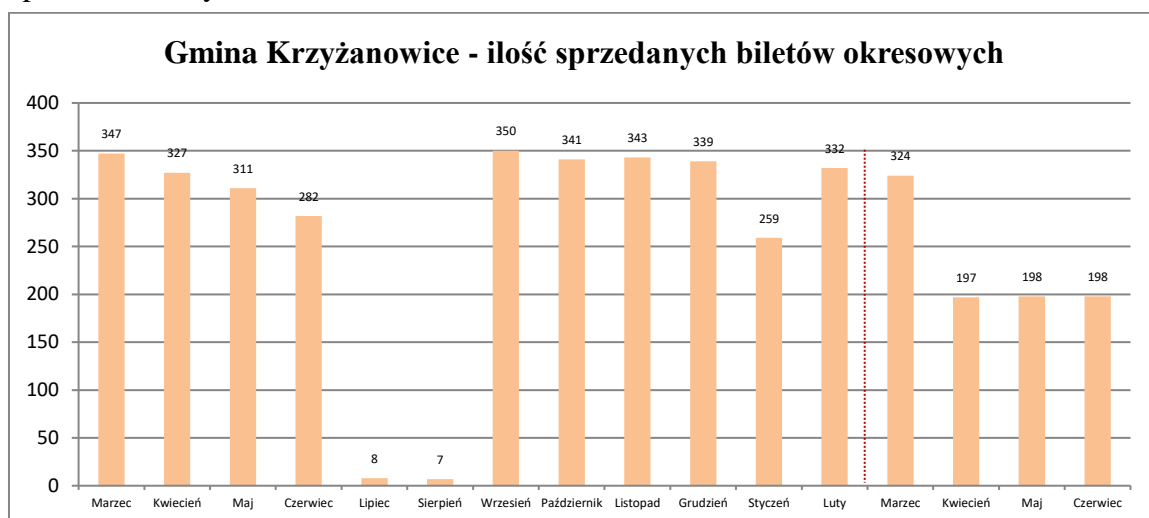
4. Gmina Krzyżanowice

Praca przewozowa (wozokilometry).

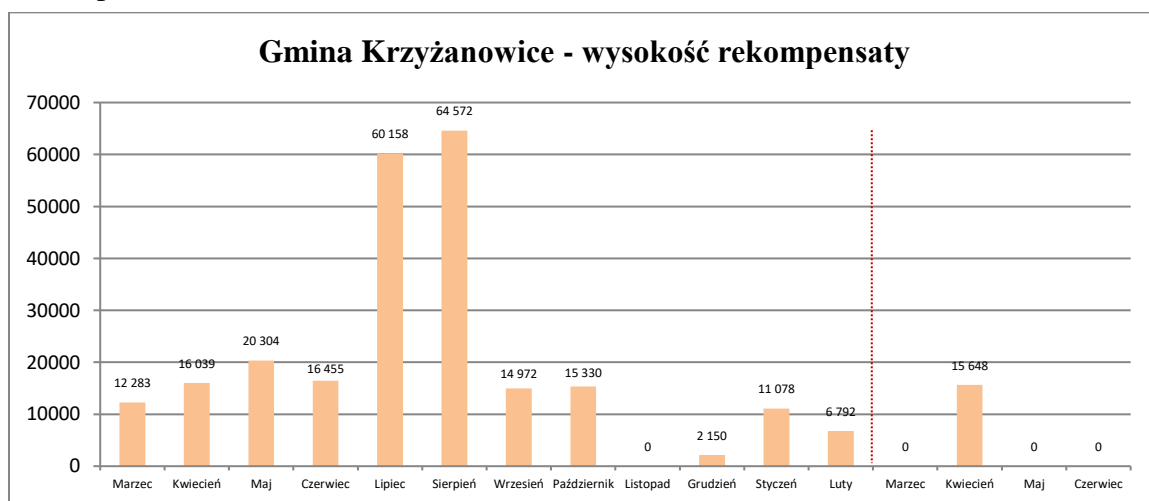
Wykres 8 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 9 - źródło: kalkulacja własna

Rekompensata

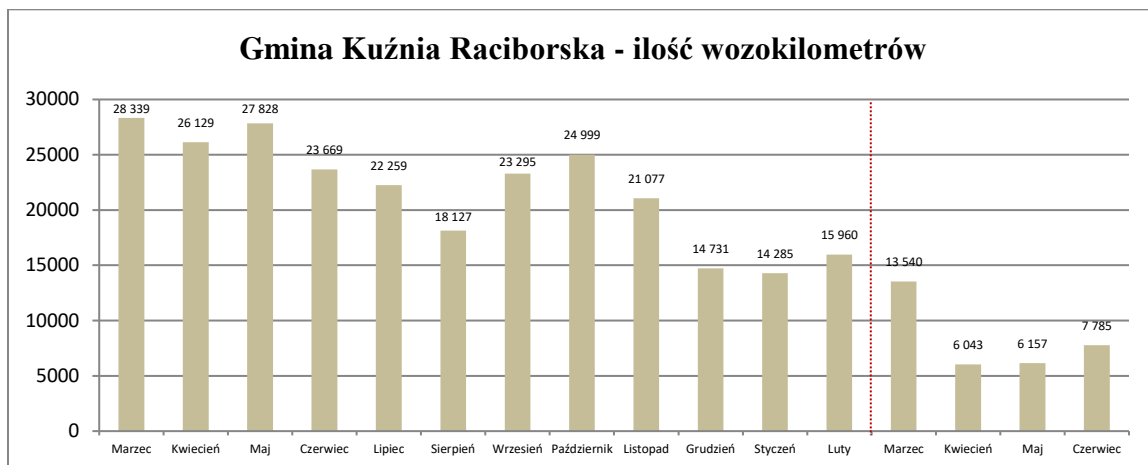

Wykres 10 - źródło: kalkulacja własna

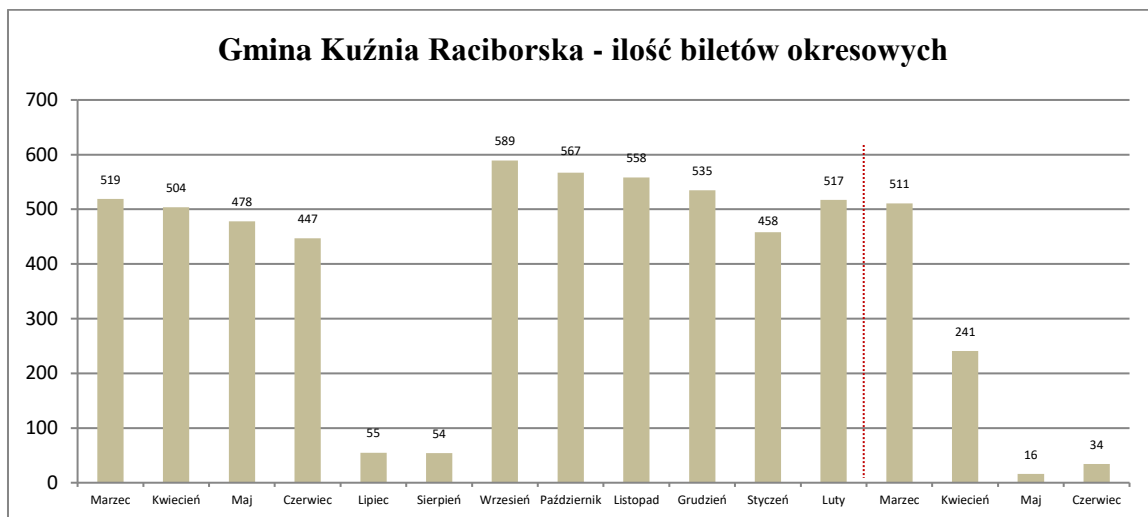
5. Gmina Kuźnia Raciborska

Praca przewozowa (wozokilometry).

Wykres 11 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 12 - źródło: kalkulacja własna

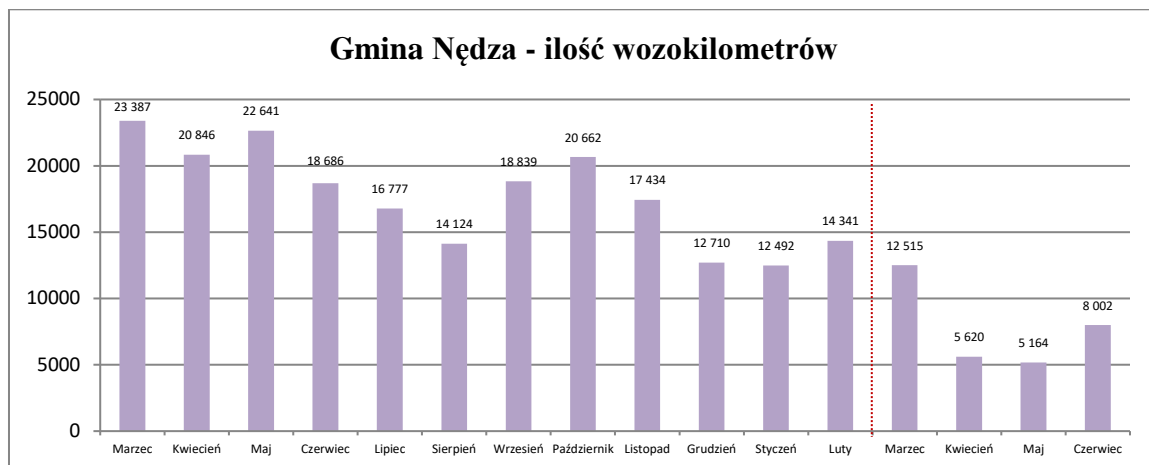
Rekompensata

Wykres 13 - źródło: kalkulacja własna

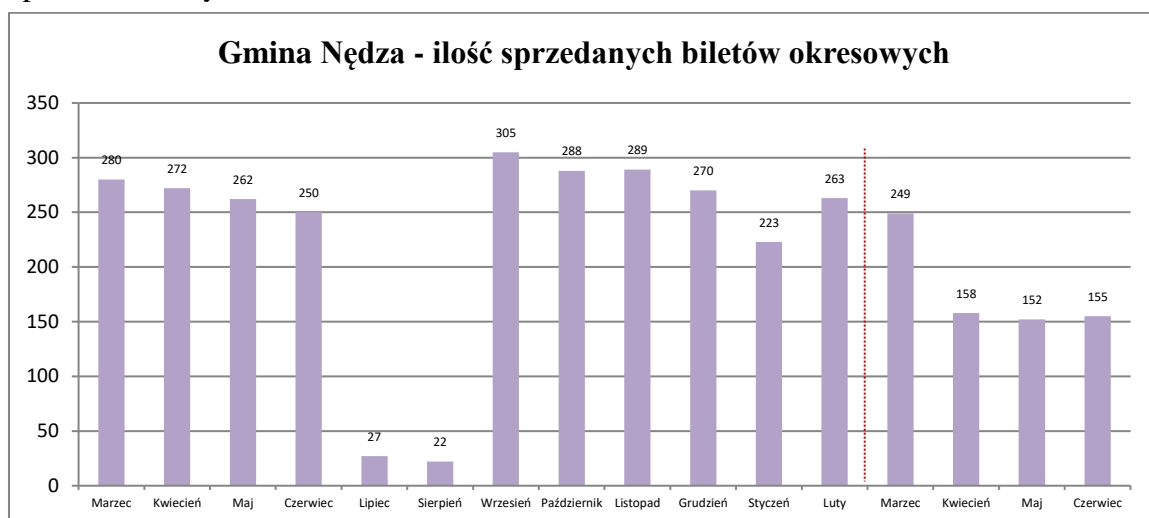
6. Gmina Nędza

Praca przewozowa (wozokilometry).

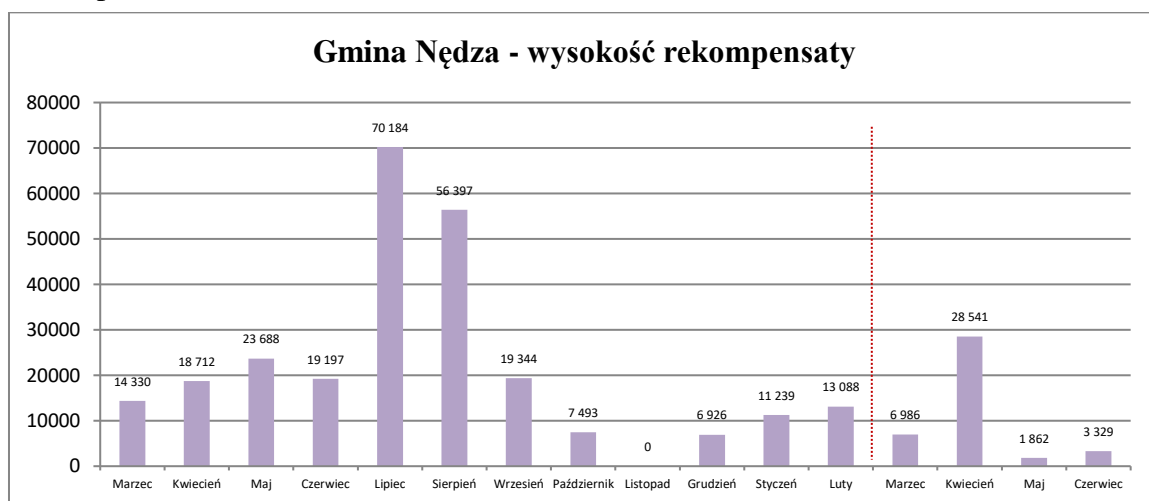
Wykres 14 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 15 - źródło: kalkulacja własna

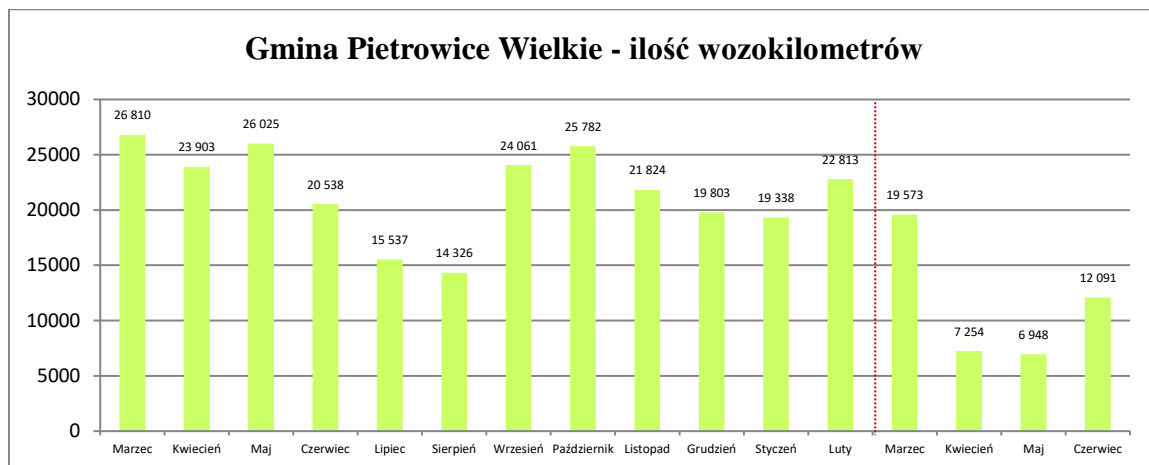
Rekompensata

Wykres 16 - źródło: kalkulacja własna

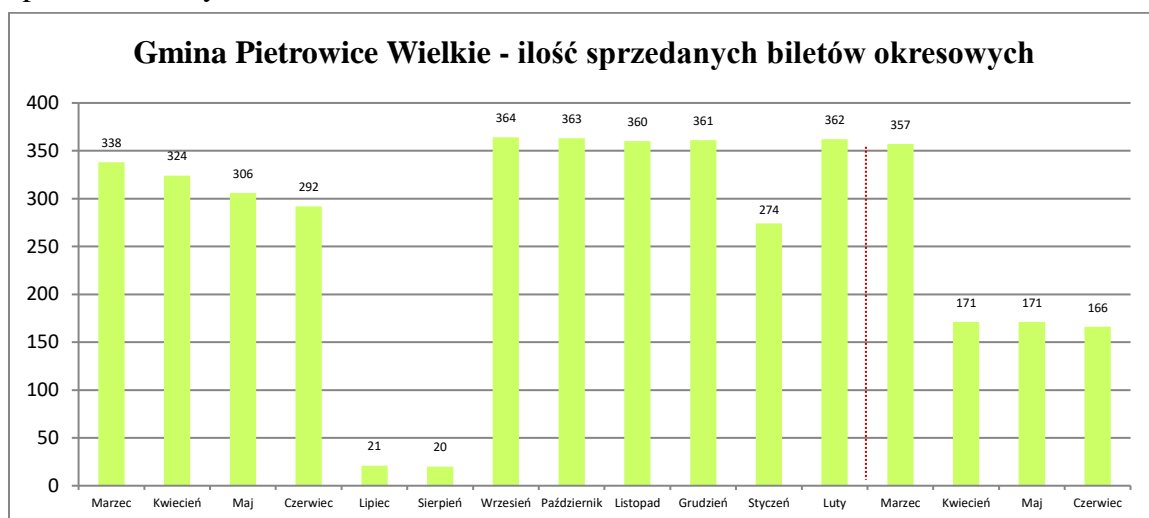
7. Gmina Pietrowice Wielkie

Praca przewozowa (wozokilometry).

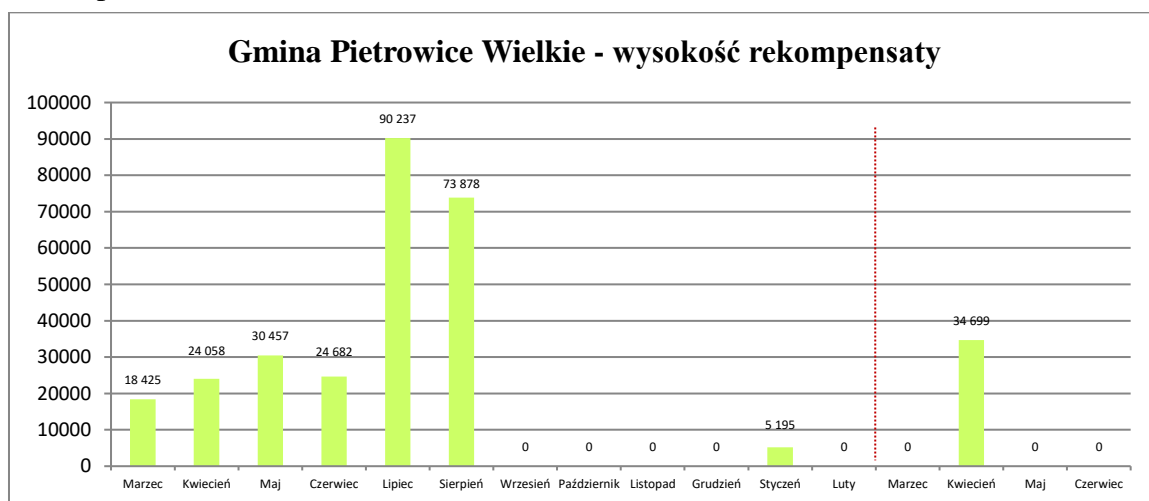
Wykres 17 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 18 - źródło: kalkulacja własna

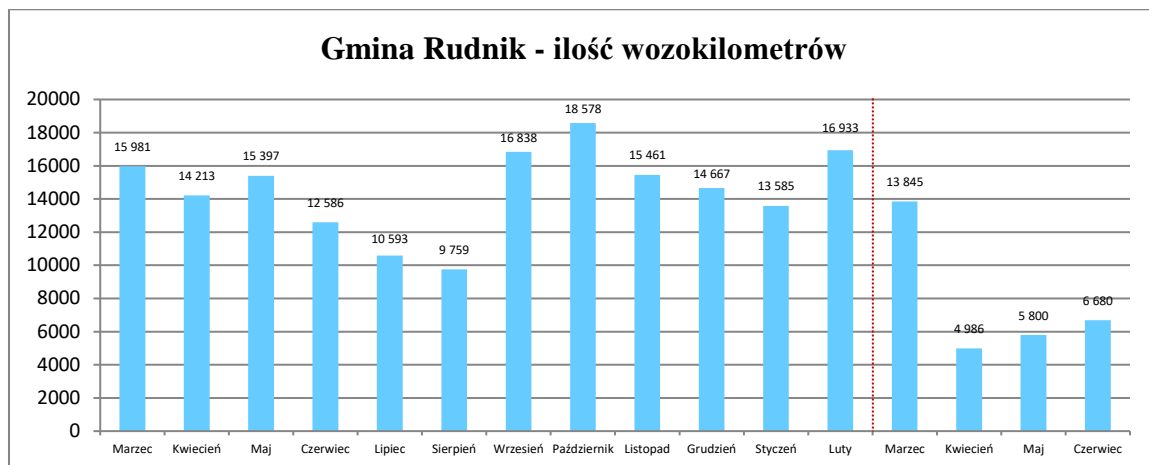
Rekompensata

Wykres 19 - źródło: kalkulacja własna

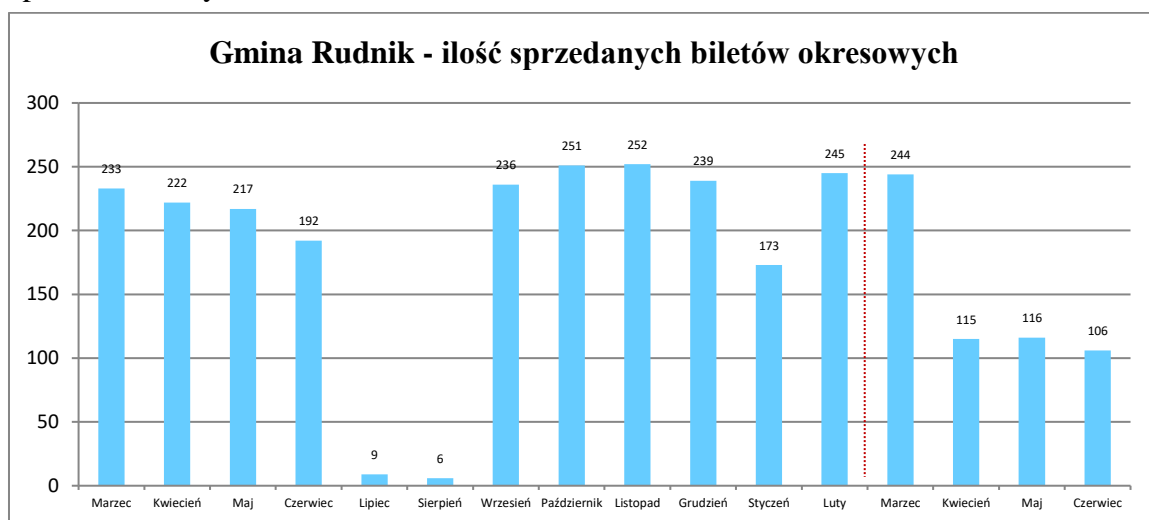
8. Gmina Rudnik

Praca przewozowa (wozokilometry).

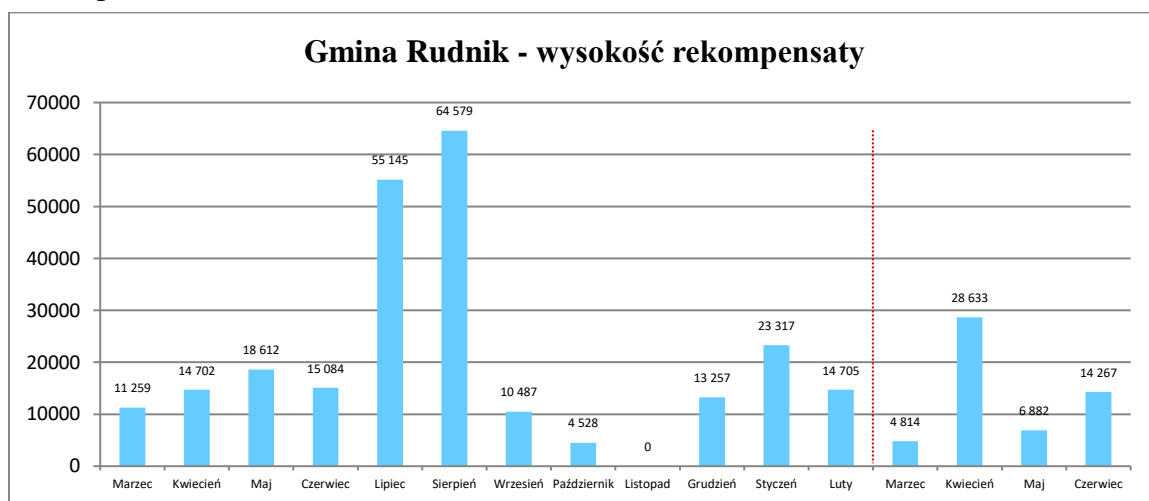
Wykres 20 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 21 - źródło: kalkulacja własna

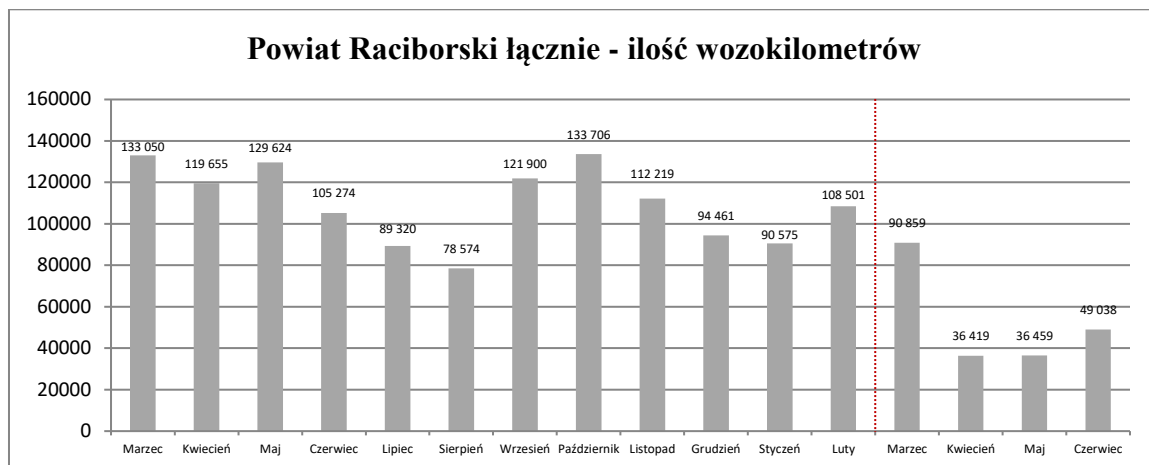
Rekompensata

Wykres 22 - źródło: kalkulacja własna

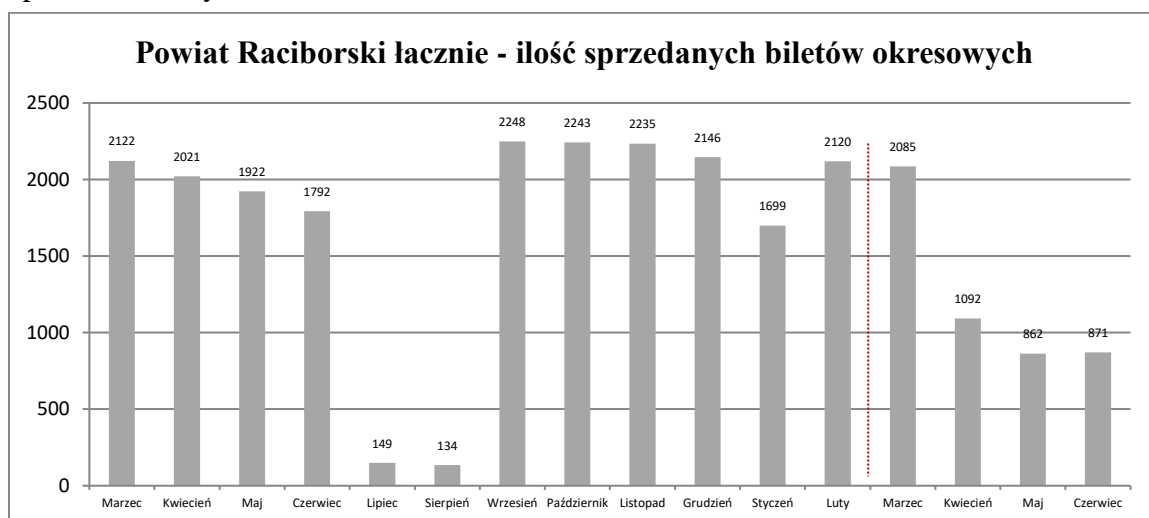
9. Powiat Raciborski – łącznie

Praca przewozowa (wozokilometry).

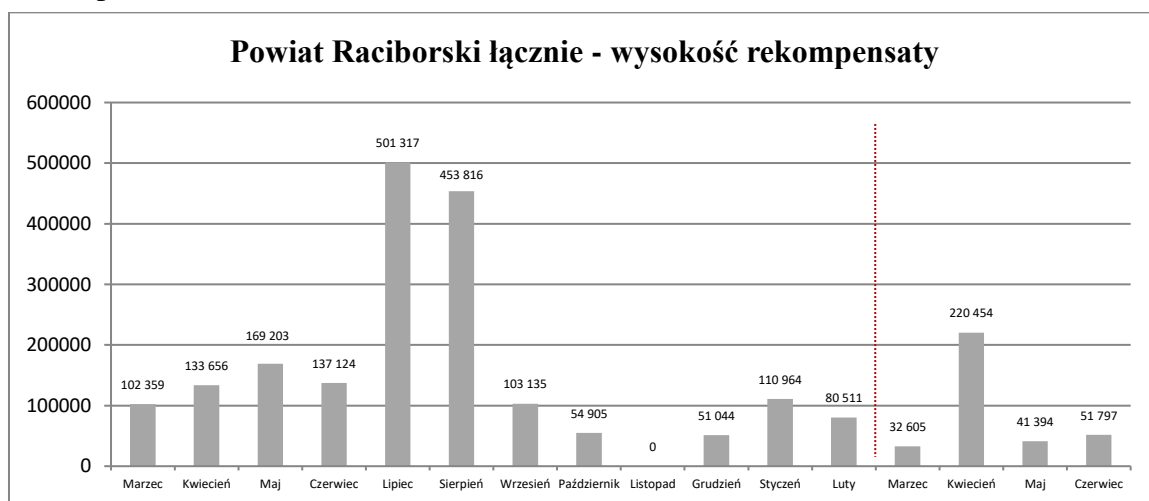
Wykres 23 - źródło: kalkulacja własna

Sprzedane bilety

Wykres 24 - źródło: kalkulacja własna

Rekompensata

Wykres 25 - Źródło: kalkulacja własna

V. PODSUMOWANIE

Pierwsze dwa miesiące 2020 r. charakteryzowały się stabilnym funkcjonowaniem transportu publicznego. Samorządy zabezpieczyły odpowiednie środki w swych budżetach i podpisały porozumienia w sprawie finansowania transportu. Rozkłady jazdy zostały zoptymalizowane i dostosowane do możliwości finansowych samorządów i potrzeb pasażerów. Wybuch globalnej pandemii zmusił organizatora do wprowadzania zmian w ustabilizowanym już systemie. Obecnie mamy do czynienia z sytuacją o charakterze kryzysowym. W takich okolicznościach kluczowymi okazują się szybkie decyzje oraz współpraca. Na podkreślenie zasługuje zatem sprawne współdziałanie samorządów gminnych i Powiatu a także współpraca z operatorem transportu. Dzięki wspólnemu działaniu negatywne skutki, w tym również finansowe, zostały znacznie ograniczone. Na zjawisko o takiej skali jak obecna pandemia nie sposób przygotować się zawczasu. Istotne jest natomiast by w obliczu kryzysu reagować adekwatnie do zastanej sytuacji. Doświadczenia zebrane w ostatnich miesiącach, schematy postępowania oraz współdziałania z gminami stanowią z pewnością wartość, którą wszystkie strony będą mogły wykorzystać również w innych okolicznościach.

*Andrzej Chwalczyk
Naczelnik Wydziału
Komunikacji i Transportu*